

ATT LÄRA IN UTE BLADET

NR 3/16
ÅRGÅNG 30

NATURSKOLEFÖRENINGEN



Nyanlända
möter svensk
natur och svensk
utomhuspedagogik

ATT
LÄRA IN
UTE

Naturskoleföreningen

NATURSKOLEFÖRENINGEN

är en intresseförening för människor som arbetar med utomhuspedagogik.

Vi arbetar för en idé; att lära in ute. Positiva upplevelser i naturen är grunden för att förklara ekologiska samband och för att förstå miljöfrågorna. Kunskapen om naturen börjar i naturen!

MEDLEMSSKAP

Enskilda personer och organisationer är välkomna som medlemmar. Enskild medlem får ett ex. av ATT LÄRA IN UTE-BLADET, som utkommer med fyra nummer per år. Institutioner får 3 ex. per nummer.

ÅRSavgift

- enskilda medlemmar 220 kr
 - organisationer/institutioner 520 kr
 - naturskolor 1000 kr
- Anmäl dig på föreningens postgiro 493 33 84 - 2. Uppge namn, adress och telefon.

ADRESS

Naturskoleföreningen
c/o Katarina Larsson
Sätravägen 21
81930 Skärplinge

ATT LÄRA IN UTE-BLADET

Naturskoleföreningens medlemstidskrift. Utkommer med fyra nummer per år.

ANSVARIG UTGIVARE

Hanna Heurlin

REDAKTÖR

Robert Lättman-Masch

ADRESS

ATT LÄRA IN UTE-BLADET
c/o Robert Lättman-Masch
Sköndalsvägen 2
148 30 Ösmo
Tel. 08-520 73708
robert.lattman@naturskolan.pp.se

HEMSIDA

www.naturskola.se

ANNONSER

Helsida 1500 kr, halv 800 kr, kvarts 400 kr

MANUSSTOPP

Nr 4/16 1 november

FRAMSIDA

Foto: Stiftelsen Skånska Landskap

UPPLAGA

800 ex.

PAPPER

Multi Art Silk
Svanenmärkt

TRYCK

Lenanders Grafiska AB, Kalmar

STYRELSEN

kan Du vända Dig till om Du vill veta mer om föreningen eller har någon idé som Du vill framföra.

ORDFÖRANDE

Hanna Heurlin
Engelbrekts väg 65
191 62 Sollentuna
070-221 99 08
hanna.heurlin@naturskola.se

VICE ORDFÖRANDE

Linda Sporrang
Bergsgatan 1
725 91 Västerås
076-5692858
linda.sporrang@naturskola.se

KASSÖR

Katarina Larsson
Sätravägen 21
819 30 Skärplinge
070-6659908
katarina.larsson@naturskola.se

LEDAMÖTER

Magnus Göranson
Ålyckevägen 2
313 50 Åled
070-2765116
magnus.goranson@naturskola.se

Marlene Bigren Ness
Gammeltorpsvägen 5c
155 30 Nykvarn
070-086 22 90
marlene.ness@naturskola.se

Anders Edbom
Tunvägen 26
170 68 Solna
08-590 975 61
anders.edbom@naturskola.se

Lisa Lundin
Vikgatan 1 G
149 50 Nynäshamn
070-606 49 39
lisa.lundin@naturskola.se

Pia Nilsson
Mälarevägen 9
294 38 Sölvesborg
073-3737364
pia.nilsson@naturskola.se

Pia Bäckman
Kullervovägen 2 E 17
02580 Sjöunda, Finland
+358-50 350 4870
pia.backman@naturskola.se



REDAKTÖR FÖR

ATT LÄRA IN UTE-BLADET

Robert Lättman-Masch 08-52073708

WEB-ANSVARIG

webb@naturskola.se

INFORMATIONSMATERIAL

Naturskoleföreningen har material till mässor, föreläsningar och utställningar. Behöver du informationsfolderar, låna föreningens Power Point eller Roll up, köpa tygmärke med Naturskoleföreningens logo kontakta Linda Sporrang på tel 076-5692858.

TILL ALLA SKRIBENTER

Vi är tacksamma om Du hjälper oss med några enkla saker när Du skriver i ATT LÄRA IN UTE -BLADET:

- Dela upp texten i mellanrubriker.
- Skriv gärna bildtexter.
- Bifoga illustrationer eller foton med hög upplösning.
- Skicka en fil med din egen layout där det framgår var bilder passar. Skicka också en ren fil där Du sparat texten i Word i typsnitt Times new roman 10 p utan inslag av layout, tabeller eller andra finesser som finns i textprogrammet.
- Det går bra att skicka material som e-post:
robert.lattman@naturskolan.pp.se

ATT LÄRA IN
UTE
BLADET
2016

Föreningssida.....	2
Ledare.....	3
I nybyggarnas kista.....	4
Skogsvana och allemansrätt.....	6
Naturen en plats för språkinläring.....	7
Natur- och kulturmiljö.....	8
Vi upptäcker (i) skogen.....	9
Äventyrsgruppen.....	12
Skolstart för nyanlända.....	14
Nyanlända möter småkryp.....	16
Mat på hållbar väg.....	18
Naturrutan.....	19

Ansvar för innehåll i detta nummer:
Region syd



Lära i nya sammenhang och i en ny verklighet



Hösten tänkte dröja länge i år. Vackra sensommardagar långt in i september. Men tänk vad det kan ställa till det för en Naturskolepedagog! Bäckar och sjöar som torkar med dyga kanter där eleverna lämnar leriga stövlar efter sig och balanserar på ett ben med strumpfoten i luften! Svårt att hitta nedbrytare till hösttemat, eller så får man tänka om. Torrt så det knastrar är det! Men njutbart ändå med sol och värme.

Jag tänker på våra elever som nyss kommit till Sverige och får ta del av våra aktiviteter. Så mycket erfarenheter de sitter inne med, helt andra erfarenheter. De bär med sig bilder från andra delar av världen som de ska synka med sin nya värld, i Sverige. Vi som bott här länge går ut i skog och mark för att finna lugnet, för dem uppstår kanske en oro inför vad de ska möta, vad som ska hända. Vilken fantastisk uppgift vi har! Att introducera en annan verklighet, visa stigar till nya erfarenheter och skapa nya minnen och upplevelser. Visa att i vår del av världen finns få saker som innebär någon direkt fara i naturen. Inget som motsvarar det de känner till. Naturskolan som ett led i att skapa integration. Vi kan lära tillsammans i våra natur- och kulturmiljöer och dela med oss av det vi har och ta del av vad de kan lära oss.

Trygghet och god hälsa är förutsättningar för lärande. För att skapa en hållbar värld måste vi forma den nya generationen till trygga, demokratiska medborgare. Skolan har en stor roll i arbetet med lärande för hållbarhet och allt börjar med att våra elever känner sig trygga, mår bra och ges möjligheten

att inhämta och bearbeta relevant och kvalitativ kunskap. Vi kan gå före genom att erbjuda lärare och elever lärande i autentiska miljöer, med ett aktivt lärande som tar tillvara förmågor hos eleverna som inte alltid kommer till godo i klassrummet.

Här i Stockholm är vi i full gång med planeringen av årsmötet 2017! På baksidan av det här numret av Bladet hittar ni vår inbjudan. Den finns även att hitta på hemsidan med länk till anmälningsformuläret. Häng med på välfyllda dagar där större delen av Stockholmsregionens Naturskolor bjuder på sina godbitar! Vi är också stolta över att kunna bjuda in er till en heldag på Naturhistoriska riksmuseet med allt vad de kan erbjuda! Skynda er att skicka in anmälan!

Fortsätt dela med er av alla bra erfarenheter, genom Att lära in ute-bladet och Barret, för rätt rustade när vi ännu längre och ökar förutsättningarna för fler elever att trimma sina förmågor! Vi bidrar till den nya generationens beslutsfattare och det ska vi vara stolta över!

HANNA HEURLIN

I nybyggarnas kista

Under 2015 sökte cirka 163 000 asyl i Sverige, vilket är dubbelt så många som under hela 2014. Antalet barn har ökat drastiskt, var av många är ensamkommande. Hur bemöter vi dessa barn på naturskolan och hur skapar vi en förståelse hos våra barn kring deras situation? Kan vi på naturskolan med hjälp av utomhuspedagogik skapa förståelse och empati för människorna som kommer till Sverige?

Historisk tillbakablick

Vi har försökt bemöta dessa frågor genom att vidareutveckla ett tema som

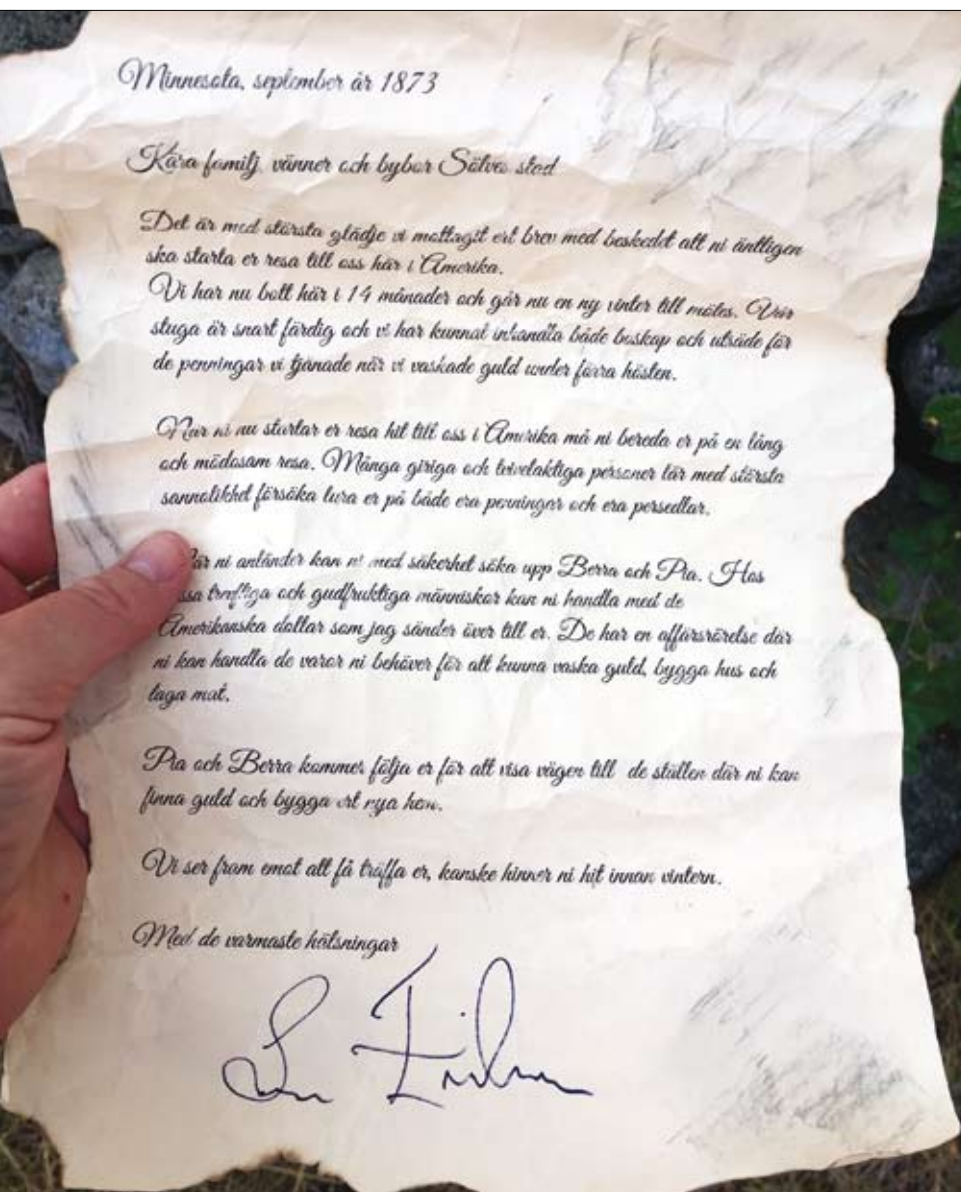
bygger på utvandringen från Sverige till Nordamerika. Temats ursprungliga syfte var att ge eleverna en historisk inblick i hur det var att komma till Nordamerika som svensk i slutet av 1800-talet. Både för att skapa en förståelse för den tuffa resan och livet som nyanländ till ett främmande land. Men allt eftersom temat utvecklats, har migrationsfrågan blivit mer och mer aktuell och fått en mer central del i temat. Temat har med hjälp av värderingsfrågor kring migration, utvecklat och nyanserat innehållet. Vi har valt att kalla temat för "I nybyggarnas kista".

Genomförande

Några dagar innan eleverna ska komma till oss får de ett brev till klassen. Brevet kommer från en tidigare utvandrare som skriver till klassen och bjuder in dem till att besöka honom "over there". Brevet innehåller fakta om utvandringen, men vi skickar även med pengar och en del frågor som de ska söka fakta på innan de kommer. Frågorna handlar om allt ifrån hur man tog sig till Amerika då kontra idag, till vad som var viktigt att ta med sig innan man gav sig av. Allt för att skapa en medvetenhet kring problematiken då jämfört med nu. Vi uppmanar både eleverna och lärarna att klä sig tidsenligt för att göra temat mer levande och autentiskt. Dagen startar med att eleverna blir rånade av oss på de pengar de har med sig.



Eleverna upptäcker ganska snabbt att människorna på det nya stället inte alltid är trevliga, pålitliga och hjälpsamma. Bemötandet är kanske annorlunda mot vad de hade tänkt sig och eleverna hamnar under dagen i situationer där de både blir lurade och missförstådda. Att komma till ett annat land är inte lätt för någon. Det är en annan kultur, andra förutsättningar och normer stämmer kanske inte in med det som man är van vid. Språket är annorlunda och du kan inte förstå eller förstås. Just denna dag pratar vi mycket engelska och det gäller för eleverna att i vissa lägen hitta omvägar för att göra sig förstådda på ett annat språk. Kanske





Ett av dilemman eleverna ställs inför är att handla i affären som finns i det nya landet. Här gäller det att spara på pengar som ska räcka till mycket och dessutom se till så man inte blir lurad av butiksägarna.

blandar man språken man kan och det blir ett "hittepåspråk" för att man ska bli förstådd. Man tvingas använda sig av tecken, bilder och ta hjälp av varandra. Mycket av dagen bygger på värderingar och flera av övningarna är värderingsövningar där man behöver ta ställning till olika frågor. Skulle jag kunna tänka mig att flytta till ett annat land? Skulle jag kunna flytta själv utan mina föräldrar? Vilka saker är viktiga för mig att ta med mig? Frågor som dessa väcker mycket tankar och leder ofta till intressanta diskussioner hos eleverna. Genom att utmana eleverna med frågor, ställa dem inför olika dilemman och låta eleverna diskutera med varandra, hoppas vi att eleverna kan gå ifrån dagen med nya tankar och infallsvinklar. Syftet är inte att vägleda eleverna till vad som är rätt och fel, utan att röra runt i deras värderingar kring ämnet. Hela dagen genomsyras

av ett utomhuspedagogiskt perspektiv där upptäcka och uppleva är navet i temat. Dagen är ett rollspel där eleverna får prova friluftsteknik genom att bygga ett samhälle där de kan bo och laga mat, artkunskaper om vad som man exempelvis kan äta, kunskaper om allemansrätt och kunskaper om guldvaskning för att kunna försörja sig i sitt nya land.

Tolerans och respekt

Integration är att förena olika delar till en större helhet. Det är en ständigt pågående process som kräver tolerans och respekt från alla medverkande parter. Genom att arbeta med värderingsövningar och rollspel som pedagogiska verktyg, upplever vi att eleverna skapar just denna tolerans och respekt som krävs för att få en förståelse kring den integration som eleverna stöter på dagligen. Att skapa



Har du valt rätt saker i affären finns det möjligheter att tjäna pengar på guldvaskning.

situationer där varje elevs värderingar utmanas och förutfattade meningar ställs på kant, tror vi är ett av många sätt att arbeta med integration. Ett arbetssätt som lämpar sig både på naturskola och i skolan.

TEXT OCH FOTO: MATTIAS BERTILSSON
OCH PIA NILSSON
NATURSKOLAN SÖLVESBORG

Emigrationen från Sverige till Nordamerika

Mellan år 1851-1910 emigrerade över en miljon svenskar till Amerika. Orsakerna var många, men framförallt berodde det på en kraftig befolkningstillväxt då det var svåra levnadsförhållanden med många år av missväxt. Flera epidemier drog över landet som t.ex. kolera, smittkoppor och tyfus. Men det var även religionsfrihet, värnpliktstvång och fattigdom som gjorde att människor flyttade från Sverige. De flesta som flyttade var jordbruksägare, tjänstehjon, bruks- och fabriksarbetare. I Sverige avstannade befolkningstillväxten och det blev svårt att få arbetskraft, eftersom de flesta som flyttade var de i arbetsför ålder. Regeringen försökte till och med förbjuda unga män som inte hade gjort värnplikten att flytta.

Källa: Statiska centralbyrån





Abdul (fram) och Ahmed (bak), ensamkommande från Syrien, gillar att paddla kanot.

Genom projektet "Skogsvana och allemansrätt på nysvenska" vill vi erbjuda nysvenskar upplevelser i den svenska naturen med allemansrätten som grund. Att vistas i naturen ställer krav på hänsyn och varsamhet. Genom projektet skapar vi förutsättningarna och visar möjligheterna att kunna röra sig fritt i skog och mark.

Allemansrätten innebär att du får röra dig på annans mark utan att fråga om lov. När du går på promenad, paddlar kajak, klättrar i berg eller badar i en sjö använder du dig av allemansrätten. Men hur relaterar man sig som nysvensk till allemansrätten? En del är vana att fiska i sina hemländer. Några fixar festmåltider utomhus. Men för många är allemansrätten ett okänt begrepp

Dagens storfiskare. Många nyanlända har aldrig fiskat förut och uppslukas helt av lugnet. Naturvistelsen bidrar till både fysisk och psykisk hälsa.



och naturen förknippat med minor, vilda djur, onda andar eller andra faror.

Målgruppen för projektet är asylboenden (barnfamiljer) och HVB-boenden (ensamkommande) i Hässleholms, Trelleborgs och Eksjös kommuner.

I dialog med deltagarna skapas förutsättningar för kunskapsutbyte och integration genom utomhuspedagogiska metoder. Platserna inom projektet varierar från småländska skogar till skånska kuster mellan de olika kommunerna vilket varit en spännande utmaning. Som en röd tråd genom praktisk utövning av friluftsliv (fiska, plocka bär, paddla, vandra och laga mat) förmedlar vi budskapet om allemansrätten. På så

Allemansrätten ger förutsättningar till friluftsliv som passar alla. Laga mat, fiska och göra upp eld engagerar alla oavsett ålder och kön.



Mariam och Alvin bakar brödkakor. Naturen är en perfekt arena för integration.

vis faller det sig naturligt att plocka upp efter sig och släcka elden. Inte störa och inte förstöra helt enkelt.

En del av de ensamkommande killarna från Hässleholm har fått möjligheten att delta i projektet vid flera olika tillfällen. Här har vi haft möjlighet att genom repetition skapa ett klarare sammanhang och utrymme för egna reflektioner för ökat ansvarstagande.

Genom projektet belyser vi förutsättningarna i berörda kommuner och visar på olika möjligheter att använda naturen som en arena för fysisk och psykisk hälsa. Kulturell mångfald möter biologisk mångfald i närliggande naturområden parallellt med språkträning och integration.

TEXT OCH FOTO: ANDERS LARSSON
SKOGSSÄLLSKAPETS FÖRVALTNING AB

"Skogsvana och allemansrätt på nysvenska" finansieras av Stiftelsen Skogssällskapet. Skogssällskapet är en av Sveriges största privata finansiärer av skoglig forskning. Varje år delar vi ut cirka 15 miljoner kronor till forskning, kunskapsutveckling, kommunikation och kunskapsspridning om skogshushållning och naturvård. Läs mer: www.skogssallskapet.se



Naturen

- en plats för språkinläring och integration

Det är inte alla som får chansen att se naturen med nya ögon, eller att få ifrågasätta det som vi tar för självklarheter. Att vara ute i naturen tillsammans med nyanlända har åtminstone gjort att jag som naturpedagog fått uppleva just detta. Det finns säkert många utmaningar att ta med sig en grupp med nyanlända ut i naturen utanför klassrummets gränser, men än så länge kan jag bara se fördelar. Utomhus kan vi konkretisera det vi pratar om i klassrummet och samtidigt sker undervisningen i en lugnande och tillåtande miljö. Dessutom är det ett sätt att stärka integrationen då naturen har en så given plats hos många svenskar.

På Naturskolan Österlen har vi haft förmånen att ha flera grupper med nyanlända. Många av de äldre eleverna som har besökt naturskolan har berättat att de aldrig har varit i naturen i sitt hemland. Den har varit för farlig helt enkelt. Elever från andra länder har istället beskrivit naturen i sitt hemland som skräpig. Jag undrade vilka naturtyper som fanns, hur växterna såg ut och vilka djur som fanns, men eleverna jag pratade med såg bara naturen som en skräpig och ogästvänlig plats. Här finns det stora möjligheter att visa vilken tillgång naturen kan vara.

Utmanande att starta integrationsprojekt

De flesta nyanlända som har besökt naturskolan har varit elever som har bott så pass länge i Sverige att de har gått från förberedelseklasser till vanliga klasser. Det har inte alltid varit så lätt att komma i kontakt med rätt personer för att få igång projekt för de som bott i Sverige kortast tid. Efter flera försök att hitta rätt personer kom vi till slut i kontakt med en socionom som arbetar på en skola med många nyanlända och flera

förberedelseklasser.

Upptäckarglädje med förberedelseklassen

I våras inleddes samarbetet med en förberedelseklass genom att vi kom till skolan och utgick från skolans närmiljö. Trettio tappra elever upptäckte naturen i hällregn och trots att det var kallt och många saknade regnkläder så var upptäckarglädjen stor.

Förutom att lära sig några av de vanligaste arterna såsom brännässlor och maskrosor pratade vi om allemansrätten. Matten kom på köpet när eleverna räknade vinbergssnäckorna som fanns överallt.

Nu i höst kommer projektet rulla på och klassen kommer spendera flera dagar på naturskolan. På schemat står bland annat bärplockning, vandring och matlagning varvat med språkundervisning och lekar.

Utifrån diskussioner med klassföreståndare och socionom har vi i detta projekt valt att lägga fokus på upptäckarglädje och att få lära känna naturen på ett lustfyllt sätt utan för många planerade aktiviteter.

Jag hoppas och tror att barnen får med sig positiva upplevelser som de bär med sig resten av sina liv, som bidrar till språkinläringen, integrationen samt deras välbefinnande. Dessutom är det en ynnest att få uppleva naturen tillsammans med dessa barn och dela deras upptäckarglädje och nyfikenhet.

Det är så mycket vi tar för givet. Bara det att vi kan vistas i naturen utan att vara rädda för farliga djur. Eller att vi får plocka blommor och bär. Att få vara med och visa upp den skatt vi har känns fantastiskt.

TEXT: ANDREA GÖÖK
NATURSKOLAN ÖSTERLEN
FOTO: ROBERT LÄTTMAN-MASCH

Satsning i Örebro: Utomhus- pedagogikens inverkan på lärande

En tydlig koppling finns mellan antalet år i Sverige och behörighet till gymnasieskolan. Barn som kommer till Sverige i skolåldern har det extra svårt att nå gymnasiebehörighet när de går ut årskurs 9. Studier visar att det tar längre tid att lära sig ett skolspråk än ett vardagsspråk och eleven får ofta vänta innan alla skolämnen introduceras. Skolan behöver därför hitta andra metoder för undervisning än de traditionella som komplement, där kunskaperna i svenska språket inte blir lika avgörande. Det är här vi på Örebro naturskola tror att vi kan hjälpa till.

Vi har vi fått kommunala s.k. sociala investeringsmedel för en tvåårig satsning för att med utomhuspedagogiken som metod tidigare få in nyanlända elever i alla skolämnen. Sociala investeringsmedel ges till satsningar som man räknar med kommer att leda till att kommunen spar pengar i framtiden.

Vi har utökat vårt arbetslag med 2,25% tjänst och ska arbeta med mellan- och högstadiееlever och deras pedagoger på en mångkulturell skola med många nyanlända. Vi är precis i startgroparna, men delar gärna med oss av våra erfarenheter när vi kommit igång.

BIRGITTA JANSSON
ÖREBRO NATURSKOLA

Värdefull natur- och kulturmiljö som integrationsarena

För ett par år sedan uppkom idén att använda det gamla alunbruket i Andrarum på Österlen som en plats för att fokusera på frågor kring integration – dåtida och nutida.

Bruket är ett fornminne som ingår i Verkeåns naturreservat och hela området har höga naturvärden, både ur natur- och kultursynvinkel. Här framställdes saltet alun som användes vid garvning, betning av garn vid färgning och ytbehandling av papper. Industrin startades upp av en dansk adelsman under 1600-talet och var igång fram till 1900-talets början. Att man kunde göra alun här var tack vare förekomsten av alunskiffer, som genom rostning och urlakning gav en lut. Luten kokades i sin tur och när den svalnat kristalliserade saltet alun.

1658

Det är idag ett vackert område som också ger besökaren en fin naturupplevelse. Vi tänkte att om vi kan få ut skolbarn hit och i en autentisk miljö både ge dem en inblick i platsens historia och i det faktum att migration och det den medför inte är något som bara hör vår tid till då kanske det kan öppna för något hos barnen och ge dem en annan bild av de frågor som finns kring oss idag. Vi valde att lägga upp vårt program kring året 1658, för att illustrera för barnen hur omvärldsfaktorer, andras beslut

och ödets vägar plötsligt kan förändra livssituationen för många.

Skolbesök

Vi satte ihop ett skolprogram som bestod av uppsök i skolan och besök på platsen, samt avslut med eget arrangemang i bruksområdet. Först fick barnen besök av en pedagog från Christinehofs Ekopark. Det pratades mycket om livet på 1600-talet, om krigen mellan Danmark och Sverige och om olika personers roller och möjligheter i olika tider.

Sen kom skolbarnen på besök i bruket, där de dels fick leta fossil i skiffern, de fick vara med om att elda skiffer och fick lite grundläggande tips och idéer kring att spela teater. Sen fick de träffa pigan Line som bråkade med byns präst eftersom hon inte tyckte det fanns anledning att lära sig svenska – hon hade i alla år pratat danska och hennes situation skulle inte ändras bara för att området hon bodde i plötsligt hade blivit svenskt.

Rollspel

Barnen fick i detta lilla rollspel agera med och hjälpa att lösa konflikten, de fick brukets historia 'på köpet' och de fick röra sig genom det fina naturområdet under spelets gång.

Tillbaka i skolan arbetade barnen med egna tankar och funderingar kring integration. Efter ett förlopp med en dramapedagog och med återbesök av Ekoparkens pedagog i

skolan kom barnen tillbaka till bruket och uppförde en egen pjäs, med eget manus och upplägg och både på brukets gamla dansbanescen och agerande ute bland slagghögar och eldningsställen.

Det blev fantastiskt – barnen var otroliga på att koppla ihop dåtid och nutid, de drog paralleller och slutsatser att vi blev alldeles stumma. De gick in i detta med mycket entusiasm, stor skicklighet och gav verkligen allt när de väl var där och spelade för föräldrar och andra som fick komma på föreställningen. De imponerade med olika uttryck för samma generella konklusion – helt oavsett skola och skolklass – att det är upp till oss alla att hjälpas åt och till den enskilde att följa sitt samvete och ta sitt ansvar.

Som bonus i detta upplevde vi att eleverna hjälptes av att de fick vara ute, i vacker natur, i ett område där de kunde röra sig relativt fritt. Det bekräftade det vi vet om effekterna av att skolbarnen får vistas ute, ibland i denna typ av miljöer, ibland i miljöer närmare skolan – men viktigast av allt, ute.

TEXT: EVA DITLEVSEN
CHRISTINEHOF EKOPARK
FOTO: ALFRED B NILSSON OCH
CHRISTINEHOF EKOPARK



Vi upptäcker (i) skogen



Att vara en upptäckare betyder att utforska sin omvärld men kanske också att hitta sig själv och sin plats i den. När vi på UPC Upplevelsepedagogiskt Centrum visste att vi under våren 2016 skulle få besök av nyanlända och naturovana barn och ungdomar skapades projektet "Vi upptäcker (i) skogen". Jag funderade då lite på vad namnet innebar och snuddade vid tankarna jag skrev här i början. Att komma med sin familj eller ensam till ett helt nytt land, på gränsen mellan att vara barn och vuxen och långt ifrån det man känner till. Hur kan vi här vara en hjälp att hitta, förstå och trivas i denna del av världen? Detta blev ett forskande i hur vi inom vår verksamhet arbetar på bästa sätt kopplat till integration

och utomhuspedagogik.

Vi bestämde oss för att presentera naturen som vi känner den och i detta gröna rum skapa möjligheter att umgås och att trivas med sig själv och andra. Kanske kunde det bli en plats att återvända till, att hitta sitt eget sätt att vara i naturen. Deltagarna kom från skolor, HVB-hem eller lärcentra runt om i Skåne till Fulltofta Strövområde där vi håller till i Brinkesholms trädgård.

Brinkesholm blev lite av en mjukstart innan vi tog oss vidare ut i skogen. Trädgården har en labyrint av pil, vindskydd, äppelträd och stora gräsytor som i sig är en inspirerande plats omgiven av härligt frodig bokskog just i denna tid fylld av vitsippor. I eldstaden hade vi tänt en eld och bänkar stod i en cirkel runtom.

Det stod pinnar från en tidigare tipi över alltihop som skapade en ombonad känsla. Var det en ruggig dag gjorde vi ett tak, tände lyktor och lade ut färskinn. Det kändes viktigt att skapa en inspirerande plats och viktigt att ha en bas som fick deltagarna att känna sig trygga. Vi skulle göra promenader längre in i skogen med olika aktiviteter men använde basplatsen för samling och lunch. Som upplägg för dagen utgick vi från Joseph Cornells metod Flow-learning vilken genomgår fyra stadier under aktivitetstiden.

1. Väcka entusiasm
2. Fokusera
3. Upplevelser
4. Dela inspiration

ENTUSIASM

En viktig del för att väcka entusiasm var att när vi kommit till ro på vår basplats samlades i en cirkel. Var det lite yngre barn presenterade vi oss alla genom en lek. En rolig lek är att säga sitt namn och att göra en rörelse, sedan hälsar alla i gruppen och gör rörelsen. Entusiasmen väcktes genom att bli sedd och uppmärksammas av oss övriga i gruppen. Med äldre barn var det lättare att sitta i en cirkel omkring något. Det bästa är såklart en eld, men det kan också vara ett föremål att lägga fokus på. På något sätt gjorde det mötet med de andra lättare och inte lika exponerat. Med de äldre kunde presentationen istället vara att välja ett djurkort med namnet skrivet och presentera det. Var det en grupp med väldigt lite kunskaper i svenska var en bild med en text lätt att ta till sig och komma ihåg. Både med äldre och yngre barn skapade djurkorterna ett samtal om naturen. Vi ställde frågor om vilken natur de var vana vid och de berättade till exempel om ormar som fanns i öknen eller hur familjen brukade göra utflykter till en stor park i staden de var uppväxta i. Det blev många gånger en intim stund där kring elden som för oss pedagoger liksom alla andra i gruppen innebar att lyssna och förstå. Vi hade i många fall hjälp av tolkar eller gruppmedlemmar som kunde engelska och översatte när den ena historien öppnade upp ett minne för någon annan.

NATUREN, EN PLATS FÖR MÖTEN

Nästa steg var att ta sig ut i skogen. Precis bakom Brinkesholm finns en ravin ner till en bäck så den första delen ut kunde bli ganska dramatisk och spännande och vandrigen i sig är ett ultimatum tillfälle för att skapa mindre samtal mellan individer. Någon hade med sig ett litet anteckningsblock och antecknade viktiga ord i samtalen. Väl på plats ute i skogen laddade vi för någon typ av övning som skapade fokus där deltagarna kunde lära sig något om naturen, träna svenska språket och kommunikation. I en av kommunikationsövningarna låg en stor platta på en stock. Deltagarna delades i två grupper och de skulle gemensamt ta sig till mitten utan att plattan nuddar marken. Det blev tydligt att lösningen inte alltid fanns hos den som skrek högst utan kunde vila långt inne i någon i gruppen. Övningen visade hur viktigt det är att lyssna och skapa utrymme för varandra. För att träna språk i denna övning kunde lärarna få vara med då övningen blev på svenska. En annan övning vi provade var skogsmemory som går ut på att alla skall hitta varsitt föremål i naturen och lägga det på en stor vit duk. Vi går sedan igenom vad alla föremål heter som bark, sten, mossa, löv, gren, kvist, harsyra. Ungefär 15 saker är lagom att sedan

lämna kvar på duken. Halva gruppen blundar, ungefär här lär sig alla det nya ordet fuska, medan de andra tar bort ett föremål. De som blundat får öppna ögonen och komma fram till vad som är borta. En bra övning för naturlära, minne och språk. Vi hade alltid med oss en liten bärbar griffeltavla där vi skrev upp alla nya ord som alla fick kika på om de måste. Ibland gick vi igenom de nya orden i slutet av dagen eller så fotade läraren och tog med sig tillbaka till skolan. Utomhuspedagogik kan på många sätt skapa upplevelser som deltagarna tar med sig till klassrummet vilket berikar språkinläringen. Integration berikar utomhuspedagogiken genom att pedagoger ställs inför nya utmaningar att utveckla arbetsformer som passar för språkinläring och kommunikation. Det finns många valmöjligheter när det gäller aktiviteter utomhus i skog och mark. Vad man än lär eller leker skapar situationerna möten mellan människor. En viktig del av vårt utforskande av integration och utomhuspedagogik låg just i hur dessa situationer kunde utformas på bästa möjliga sätt.

UPPLEVELSER

Just att utgå från en upplevelse är en ledstjärna i allt vårt arbete. Naturen är en fantastisk plats för att skapa upplevelser för alla sinnen.



Sinnesberöringen skapar ett intryck som öppnar nya dörrar för inläring. Efter en stund i skogen var det dags för lunch. Vi tände ofta elden igen och kanske tillagade något medan gruppen grillade vad de hade med sig. En viktig upplevelse av skog och natur kan vara att laga mat i den, något deltagarna har nytta av när de förhoppningsvis återvänder till skogen. En av dagarna tog vi på tyghandskar och gav oss ut och plockade nässlor medan några andra i gruppen förberedde elden och blandade en deg till hållakakor.

Med en järngryta hängande över elden lagade vi sedan nässelsoppa med svartpeppar och gräddde. Medan soppan kokade gräddade vi hållakakor på en muurikkapanna. Degen plattas ut med tummen och gräddas på en håll och vänds med stekspade. Kakorna serveras med smör på. Vi har kåsor av trä för soppan och samtal skapades kring hur kåsorna är tillverkade, bladen vi plockat och vad man gör om man bränt sig på en brännässla, andra ätbara växter i naturen, var och hur man får göra upp eld i naturen och recept på olika typer av bröd.

Efter lunch stannade vi antingen på gården och tillverkade något eller så tog vi oss ut i skogen igen. Att bygga en koja tillsammans tog en hel eftermiddag för en grupp med blandad ålder. När vi lät gruppen själva hitta på använde de tekniker de lärt sig under dagen, samlade material i skogen och trädgården och dekorerade bygget. Här vävdes kunskap om växter och friluftsteknik ihop med utgångspunkt i deltagarnas egen lust och kreativitet.

En dag började vi promenaden med att hitta bark till barkbåtar, vi hade med borrar och alla tillverkade sin egen barkbåt med mast och segel. Viktigt var att skriva sitt namn på lövet som fungerade som segel för att kunna vara med i barkbåttävlingen nere i bäcken. Det kunde blivit riktigt bra om det varit lite mer drag i bäcken men ändå fick barkbåtarna igång

17–18-åriga killar att ha så roligt tillsammans genom hantverk och lek. Just hantverk fungerade bra efter lunch, det var en lugn sysselsättning som gav utrymme för samtal och att lära känna varandra.

Eftermiddagen var också tiden för avslappningsövningar. En av favoritplatserna var granskogen med mossor. Bland mossbeklädda stenar och stubbar fick alla i gruppen sprida ut sig och hitta en egen plats där de skulle sitta alldeles stilla och bara vara med sig själv en stund. Ibland hade vi som uppgift att blunda och använda våra sinnen genom att räkna ljud. Om det fanns lite vind var en annan uppgift att sitta mot ett träd och känna trädet röra sig. Efteråt samlades vi för att dela vad vi känt och hört. Även här tränades språk och skapades samtal och meningen med det hela blev att upptäcka naturen som en plats för rekreation.

REFLEKTION

Dagen avslutades alltid med någon typ av reflektion. Vi samlades och alla i gruppen fick säga ett ord eller en mening om vad de känt och upplevt under dagen. Reflektionen knöt ihop påsen och åter blev alla uppmärksammade av varandra. För de nyanlända kunde det ibland vara några svenska ord som hade fastnat som de delade med sig av. Ibland gick vi igenom de ord som kommit med på griffeltavlan och någon sade ett enda ord som alla hade ett minne av

och gruppen brast ut i skratt. Kanske är det just då som integrationen sker. Deltagarna hade tid att samtala med varandra under sin vistelse i naturen, och ett stort intresse fanns också för att lära känna oss pedagoger. Att få ställa frågor och bli tillfrågade. Att få veta mer om en person, dess bakgrund och livshistoria. Jag upplever att just dessa möten är det som skapar integration. Varför inte utvidga det hela till att bjuda in olika grupper av människor att mötas med naturen som rum? Många gånger när jag arbetat med grupper av människor som kommer från olika miljöer märker jag hur naturen har en avskalande effekt på alla de där olika kostymerna vi tar på oss inom vår kultur eller vårt arbete. Utomhuspedagogik kan här vara en dörr in till något nytt, något som är hållbart för framtiden. Utomhuspedagogik kan vara en plattform i upptäckandet av en hållbar värld och sig själv i den.

TEXT: KERSTIN ENGBLOM CLAVIJO

UPPLEVSESPEDAGOG

STIFTELSEN SKÅNSKA LANDSKAP

FOTO: STIFTELSEN SKÅNSKA LANDSKAP

Miljöutvecklare i Halmstad

Halmstad Kommun har en ny miljöutvecklare, Heli Villanen, sedan augusti 2016. Hon har ett uppdrag att titta närmare på förskolornas och skolornas utemiljöer ur ett lärandeperspektiv. Barnens delaktighet är ett av de viktigaste ledorden i hennes arbete med att förbättra utemiljöer och att stärka kommunens arbete kring hållbar utveckling. Halmstad är en växande kommun där många nya skolor och förskolor byggs och planeras

byggas under de närmaste åren. Där finns spännande möjligheter att skapa förutsättningar för flexibla och kreativa utemiljöer som stödjer barns utveckling och lärande. Miljöutvecklaren har ett tätt samarbete med Halmstads Naturskola.

För mer information: heli.villanen@halmstad.se, tel. 072-1749241
Resurscentrum Enheten för Lärande, Barn och Ungdomsförvaltningen, Halmstads Kommun





ÄVENTYRSGRUPPEN

"Men Lisa, vad ska vi göra där?"

Det är flera som ställer mig frågan innan vi ska resa till fjällen och vandra sista veckan på sommarlovet, och när jag försöker förklara så hör också jag att fjällvandring inte alls låter så självklart fantastiskt som det är i min värld. Jag förstår att de ifrågasätter meningen med att i flera dagar bara ägna sig åt att gå långt, bära på en tung ryggsäck, sova i tält, inte kunna gå in om det börjar regna och nej det går inte att ladda mobilen.

När jag sitter hukad i blästen utanför raststugan vid Storulvåjärn undrar jag med vad vi gör där egentligen. Vad är det som får oss nordbor att ägna vår semester åt det här? Det regnar och är typ +4 grader. Hela Äventyrgruppen-gänget sitter hopträngda, frusna och hungriga, inne i stugan medan jag och min kollega Frida gör vårt bästa för att

med stelfrusna fingrar manövrera fyra stormkök med kokande sparrissoppa. "Det är rekordkallt", säger mannen intill som inte heller får plats inne i stugan med sitt kök. "Sveriges kallaste augusti på 114 år" och jag börjar tänka att fem dagars vandring och sova i tält var kanske lite överkill ändå för 13 ungdomar från Afghanistan, Eritrea, Saudiarabien och Italien som fjällvandrar för första gången i sina liv.

Men morgonen efter har det klarnat. Det som var regn på oss var snö högre upp och Sylarna hägrar vitpudrade vid horisonten. När även Ali, som först vill stanna i tältet, upptäcker utsikten ångrar han sig och följer med upp på närmsta berget. Det är solsken, renar och porlande bäckar och fjällen är som jag tänkte mig att de skulle vara när jag hittade på att vi skulle fjällvandrade. Efter några stressiga dagar med utlåning av utrustning,

matpackande och en viss oro över väderprognosen är vi äntligen här.

RÖRA SIG UTE

Jag mår bäst när jag får vara ute i naturen och alla mina finaste minnen utspelar sig utomhus tillsammans med andra. I skogen, på havet, på väg upp för en snövit fjällsida... Att vara ute och röra på mig är också mitt bästa verktyg för att kontrollera och vända stress, frustration, ilska eller sorg till något konstruktivt. Det hjälper att springa i skogen, simma, eller åka skidor. Att antingen kunna låta tankarna flyta på samtidigt som jag får ur den där rastlösa energin ur kroppen, eller fokusera på en uppgift och inte kunna grubbla på något annat samtidigt. När jag startade Äventyrgruppen var det med en vilja att ge också ungdomar som kommit nya till Sverige de möjligheterna. Ett socialt sammanhang, kunskap för att själva kunna upptäcka och vara trygga i naturen i Sverige och ett verktyg att hantera allt svårt som finns inom dem.

Första aktiviteten är en blåsigt dag på påsklovet 2015. En kompis som är arborist hjälper mig att rigga klätterrep i en av de stora ekarna vid Flatenbadet och vi steker kolbullar på muurikkan. Ungdomarna i Äventyrgruppen kommer på sin fritid. Vi hittar på små





och stora äventyr tillsammans. Tränar parkour i skogen, lagar mat över elden, paddlar kanot, klättrar på klättervägg, springer hinderbanetävlingar och far till fjällen på sportlovet. Tillsammans med Nicole, en av mina kollegor på Miljöverkstan Flaten, har jag varit ut till språkintruktionsklasser på högstadiet och gymnasiet och hållit i workshops om natur och väldigt grundläggande om miljö och hållbar utveckling. Sen har de kommit ut till oss i Flatens naturreservat. Och varje gång berättar jag om Äventyrgruppen. Välkomna om ni tycker att det är kul att vara ute! Det

är guld värt att de får vara ute och testa själva för att förstå vad det är jag pratar om. Att jobba med skolklasser har också visat sig fungera mycket bättre än när vi försökt samarbeta med boenden för ensamkommande ungdomar där det ständigt är olika personal som jobbar och svårt att få kontinuitet i kontakten.

Nicole är utbildad lärare i svenska som andraspråk och dramapedagog och jag har tur som får daglig fortbildning i att gestikulera och tala på lätt svenska, anställer också en ungdomsledare som själv kommit från Afghanistan för sex år sen och

som kan översätta hur man använder sina isdubbar innan vi halkar ut på sjön och annat som är viktigt att förstå. Tanken är att det även ska vara med etablerade svenska ungdomar i gruppen, men det har varit svårare att få till. Något som fungerat är att vi sökt folk via Volontärbyrån, den vägen har vi fått med oss unga medarbetare som kommit ut och varit med som en i gänget på aktiviteterna och som stöttat och hållit igång samtal, på svenska, medan vi hackat grönsaker eller väntat på en buss.

ÄVENTYRSGRUPPEN – ETT PROJEKT

Äventyrgruppen är ett projekt som dragit igång som en del av Miljöverkstan Flaten, som i sin tur är ett Allmänna arvsfonden-projekt vars finansiering tar slut i höst. Nu söker vi nya pengar för att skala upp och vidareutveckla Äventyrgruppen. Vi vill ha möjlighet att ta emot fler ungdomar och jobba mer med skolklasser. En del i utvecklingen är att ta fram ett pedagogiskt material om hållbar utveckling på lätt svenska som vi kan sprida till lärare och andra pedagoger. Vi planerar också att börja samla ungdomarnas berättelser och erfarenheter utifrån det vi gör genom en metod kallad Photo Voice, som i korthet går ut på att samtala





utfraån deltagarnas egna bilder. Det finns många fantastiska historier. Som när flera av deltagarna på vår resa till fjällen på sportlovet säger att, förutom att det var kul att lära sig att åka skidor, var det bästa att "vi var som en stor familj", när volontären på ett asylboende berättar att killen som hängde med oss till fjällen i somras "fått livsglädjen tillbaka" och när Mahmud berättar att "Jag brukar inte vara förut i skogen. Det kändes inte skönt, va ska man göra? Jag tänker det är bara skog, det finns inte nåt i skogen. Men när jag träffat Äventyrsgrupp, sen jag lärt mig massa saker som man kan göra i skogen. Det finns många olika saker såhär, det känns bra. Jag brukar göra massa saker som jag lärt mig i Äventyrsgrupp".

GLÄDJE OCH ILSKA

Samtidigt som jag har haft fantastiskt kul och blivit positivt överraskad över att okända människor lånar ut sina tält, skänker bort ryggsäckar och ställer upp som kajak-instruktörer, har jag också varit fruktansvärt arg i perioder. På Sveriges strängare asyllagar och Europas oförsvarbart egoistiska flyktingpolitik. För vad säger man till en 16-årig kille när han fått beskedet från Migrationsverket att den dag han fyller 18 får han inte längre stanna. Och hur peppar jag Max som sitter inlåst i förvaret i Märsta sen i april, eftersom han vägrar lämna sin familj i Sverige och utvisas till Irak, när han ringer och berättar att nu har han de bestämt att de ska hålla honom inlåst i två månader till?

Jag får höra glimtar av minnen som jag önskar att ingen behövt uppleva. Och jag kan inte på något

sätt motivera varför alla som har all anledning att komma till tryggheten här inte får stanna.

"Vi vet, vi är experter" säger Mushtaq en gång när vi ska ut och paddla kanot en helg och jag berättar att det är smart att lägga mobilen i en plastpåse. Så klart, de har nästan alla gjort resan hit i en gummibåt över Medelhavet.

Något som jag ständigt måste påminna mig om är att jag inte kan hjälpa till med allt. Jag har lärt mig att jag måste bygga upp ett kontaktnät av personer i andra organisationer som till exempel kan stötta i asylfrågor och som har koll på juridiken. Både för att själv få råd och för att kunna hänvisa ungdomar som behöver det vidare.

Om och om igen måste jag säga till mig själv att jag gör störst nytta om jag fokuserar på det som jag är bra på och det som jag tycker är roligt. Som att skapa förutsättningar för att dagen efter fjällturen få syn på att två av deltagarna lagt upp bilder från fjällen på sin Facebook med

följande kommentarer: "Unbelievable, unforgettable time, having brilliant adventure, new experience and memory, feeling toppen and fresh in the nature. Breath deeply, let go of my worries, forgive myself and others and build my life around what i lovez." Och "En hel vecka i jämtlandfjäll. Det var kallt men ändå kul."

TEXT OCH FOTO: LISA BERENFELDT
MILJÖVERKSTAN FLATEN

Kort om projektet

- Tydlig information. Vi bjuder in deltagarna till kommande aktiviteter via Facebook. Vår sida heter "Äventyrsgruppen Flaten".

- Respekt åt lärare i svenska som andraspråk! Det är mycket värt att få handledning i att både skriva och prata på lätt svenska.

- Utrustning att låna ut. Vi har fått det mesta från privatpersoner i närområdet genom att skicka ut efterlysningar på olika forum på Facebook.

- Lagar alltid vegetarisk mat. Då kan alla äta oavsett religion.

- Äventyrsgruppen har fått projektbidrag från Socialnämnden i Stockholm stad. Mindre bidrag till lägerresor har vi sökt från olika fonder och stiftelser.

- För inspiration inför vintern, se filmen om vår skidresa! <https://youtu.be/WtUy-1skCLE>



Skolstart för nyanlända

– om utomhuspedagogik i ett språkutvecklande perspektiv

inlärningsförmågan, och ger starkare och friskare barn. Dagsljus och frisk luft ökar koncentrationsförmåga och orken. Vanligtvis fungerar det också så att det man upplever och får ta del av, tycker man om och är rädd om. Genom att jobba med utomhuspedagogik ökar möjligheten att ge barnen en kärlek till naturen, en förståelse för människans ansvar för miljön, och en medvetenhet om individens påverkan på djurliv, växtlighet och jordklot.

TEXT: KAROLINA LARSSON, ENHETSCHEF
LÄRANDE RESURSCENTRUM KÄRNHuset
HALMSTADS KOMMUN

På Naturskolan i Halmstad arbetar Magnus Göranson, Eva Axheden och Mikael Lundqvist. På deras hemsida skriver de: "En Naturskola är ingen plats utan ett arbetssätt, "att lära in ute". Utomhuspedagogiken bygger på ett aktivt lärande knutet till läroplanerna där elevernas egna upplevelser, upptäckter och sinnesintryck är i fokus. Eleverna blir engagerade och kommer lättare ihåg vad de lärt sig då kunskapen förankras i verkligheten. Fler elever kan hitta sitt eget sätt att lära och nå sina kunskapsmål. Utomhusaktiviteter svetsar också samman klassen till en grupp som samarbetar bättre även i klassrummet."

Känslomässigt och konkret

Ur ett språkutvecklande perspektiv har utomhuspedagogiken många fördelar. Titta gärna på de naturliga drivkrafterna i barns språkutveckling: Känslomässig anknytning; Samspel och gemensamma upplevelser; Att få använda sitt språk (Att få barnets språk att växa- Larsson, 2016). Det upplevelsebaserade lärandet, som sker i meningsfulla sammanhang och i samspel med viktiga och omtänkta personer, kan under rätt omständigheter verka som en stark motor i språkutvecklingen. Barn och elever får vara i det konkreta, i upplevelsen här och nu, och kan därmed lära in språket i ett meningsfullt och kontextrikt sammanhang. Från det konkreta kan man sedan röra sig mot det abstrakta och mer svärfångade. Att följa livet i komposten och se löv i olika förruttnelsestadier ger en större

förståelse för ordet kretslopp än om man enbart pratar om det, läser om det eller ser på en film. Att ta klivet ut ur klassrummet gör att språket får ett innehåll.

Upplevelsebaserat

I utomhuspedagogiken används alla sinnen, det sätts ord på upplevelserna och språket prövas och utvecklas i interaktionen med andra. Utomhuspedagogiken kan användas i alla ämnen, inte bara de naturvetenskapliga, och ger goda möjligheter att arbeta med språket i alla ämnen. För er som sett den spännande dokumentären på SVT2 – "Hallå Dakar!" är det lätt att känna igen det upplevelsebaserade angreppssättet i andraspråksinlärningen. Dokumentären handlar om ett svenskt färdtjänstföretag som bestämmer sig för att öppna ett callcenter i Senegal. De söker ett antal språksnillen som på sju månader får lära sig prata flytande svenska. Om de lyckas kommer de att få jobb i företaget. Dokumentären skildrar ett lustfyllt lärande av ett nytt språk, med kreativa metoder och i ständig dialog och interaktion. Just det upplevelsebaserade angreppssättet har Naturskolan dragit nytta av när de under läsåret varit ute i förberedelseklasser och på asylboenden och jobbat med nyanlända barn och ungdomar.

Generella vinster

Utöver det språkutvecklande perspektivet finns såklart även generella vinster i att lämna klassrummet för alla lärare, oavsett ämne. Barnen får vara rörliga och aktiva vilket har en positiv inverkan på

Karolina Larsson är leg. logoped och har sedan 2006 arbetat som logoped och språk-, läs- och skrivutvecklare i Halmstads kommuns förskolor och skolor. Hon arbetar idag som enhetschef för Resurscentrum för Lärande i Halmstads kommun, där Halmstads Naturskola ingår. Karolina har tidigare även undervisat på förskolläro- och lärarprogrammet i vid Högskolan i Halmstad. Tillsammans med språk-, läs- och skrivutvecklaren tillika specialpedagogen Erica Eklöf driver hon bloggen www.sprakutvecklarna.wordpress.com



Nyanlända möter småkryp i skolans närmiljö

Naturskolan samarbetade i våras med förskoleklassen på Brearedskolan. Innehållet var "Småkryp i skolans närmiljö" och syftet var att upptäcka och lära känna småkrypen i skolans närmiljö. Syftet var också, med anledning av uppstart av förberedelseklass på Brearedsskolan, få alla som arbetar på skolan att bli delaktiga i integrering av nyanlända. Planering, uppstart, genomförande och uppföljning kring integrering av nyanlända på Brearedskolan har varit Resurscentrum Kärnhusets verksamhetsutvecklares uppdrag.

Lupptäckter

Hur skulle man kunna förbättra aktiviteterna utifrån i första hand de nyanlända eleverna, men även för hela klassen? Efter att eleverna i klassrummet först fick rita av ett småkryp utifrån sin egen förförståelse av begreppet småkryp gick vi ut tillsammans i skogen intill skolan. Där fick eleverna först gå på en "Lupp-täcktsfärd". Eleverna fick samarbeta två och två efter hur de gick tillsammans i ledet. Det gällde att placera luppen på ett ställe där det fanns något spännande att visa sin kompis. Sedan bytte de. Många

spännande lupp-täckter gjordes... och samtalades det om! Här fanns det möjlighet att benämna och upprepa ord i gruppen t.ex. lupp, mossa, sten. Väldigt enkelt och det var något vi tänkte fortsätta med för att träna begrepp och nya ord. Lärare, resurser i klassen och elever fick naturligtvis ett stort ansvar att följa med de nyanlända eleverna och vara medupptäckare.

Bete sig mot småkryp

Efter det fick eleverna välja en plats, sätta sig ner och fika en stund. Samtalen fortsatte om ditten och datten. De som inte hade egen fika med sig fick en frukt av skolans personal. Efter fiket gick jag igenom insamlingsmetoder och eleverna fick prova olika sätt att hitta och titta på olika småkryp. Det blev så klart många diskussioner om hur man ska bete sig i skogen och när man hittar några kryp. Det gäller att vara tyst och smyga så att inte småkrypen skräms och vara snäll mot dem eftersom de är levande varelser precis som vi, så det gäller att hålla dem försiktigt i sin hand.

Det var viktigt att småkrypen fick återvända till sina familjer i naturen efter att vi "lånat" dem och tittat på dem. Eleverna fick själva ta ansvar för samarbetet med kompisar och materialet de fick låna, vilket de fixade på ett bra sätt. På grund av att fokus låg på hur vi skulle vara mot småkrypen och vilka goda egenskaper hos oss som var viktiga för att de inte skulle störas och skadas, tror vi att aktiviteten i skogen kan användas som referens vid diskussioner om relationer och hur vi bemöter varandra i den mer formella skolmiljön. Vi vuxna hade så klart en övervakande blick så att ingen blev lämnad utanför eller upplevde något negativt i samarbetet. Ibland tror jag att vi måste tro på att barnen klarar

av att ta ett större ansvar själva, de växer med den uppgiften. Men det gäller såklart att vara på tå och vara med där det händer. Efter att vi samlat ihop materialet och släppt tillbaka djuren återgick klassen till skolan och lunchen.

Nytt fokus

Naturskolan och personalen på skolan träffades efter genomförda aktiviteter på personalens planeringstid för att diskutera ovanstående och vad vi skulle göra framåt. Vid ett tillfälle kom vi överens om att fokusera ännu mera på olika begrepp och ord och att benämna dem i helklass så att det blir tydligt för de nyanlända eleverna vad det heter och vad vi pratar om. En annan gång fokuserade vi mera på att titta på och prata om hur olika småkryp ser ut och hur vi kan sortera och ordna småkrypen efter olika antal ben. Då använde vi en bestämningsduk för småkryp på land. Vi gjorde också följa John i en naturhinderbana, lyfte på dörren till småkrypslandet (Ur boken: Leka och lära naturvetenskap och teknik ute), gillrade några småkrypsfällor och gick igenom lite fler insamlingsmetoder och material. Skolan fick också låna väskan med insamlingsmaterial och litteratur så att de kunde jobba mera under veckorna med småkryp i närmiljön om de ville.

Rastaktiviteter

Vi har också träffat all personal under ett tillfälle då vi pratade om



skolans rastverksamhet. Personalen fick kartlägga vilka rastaktiviteter som pågick på rasterna samt var någonstans de pågick. Detta ritade de ner på en enkel skiss av skolan och skolgården. Sedan fick de i grupper välja några av aktiviteterna att diskutera och redogöra för inför hela gruppen. Hur skulle man kunna förbättra aktiviteterna utifrån i första hand de nyanlända eleverna, men även för hela klassen? Det blev intressanta diskussioner, och konkreta åtgärder i vissa fall, bl.a. kring pulkaåkningen och fotbollsplanen. Vi hade sedan ett uppföljningsmöte där vi diskuterade hur det hade gått och på vilket sätt åtgärderna hade gett effekt i klasserna och på skolan för de nyanlända. Här lyftes också behovet av att med all personal på skolan arbeta med team building och grundläggande värderingar. Vilket förhållningssätt har vi gentemot barn och vuxna på skolan?

I en uppföljning och utvärdering på det arbete som gjorts på skolan med anledning av fokus på de nyanlända, och där samarbetet med Naturskolan är en del, anser skolans personal att...

...kvaliteten på undervisningen och tydligheten i undervisningen har ökat!

...engagerad personal möter eleverna där de befinner sig.

... d e t i n k l u d e r a n d e värdegrundsarbetet...utifrån barnens perspektiv...har stärkts.

...elever har fått nya kompisar.

...elever har fått ökad förståelse för omvärlden och för att alla inte har det likt

...elever vågar kommunicera med andra som inte talar samma språk.

...elever har fått ökad förståelse för hur samhället ser ut idag.

De goda samarbetena fortsätter...

TEXT OCH FOTO: MAGNUS GÖRANSON,
UTEPEDAGOG HALMSTADS NATURSKOLA
I SAMARBETE MED ANNA STRANDGREN
LANDO, VERKSAMHETSUTVECKLARE PÅ
RESURSCENTRUM LÄRANDE I HALMSTAD

Hur ska vi kunna värna naturen om vi inte kan något om den?

Författaren och biologen Anna Roos vill med sina naturböcker ge barn större kunskap om naturen.

– Många barn idag har dålig kunskap om djur och natur på hemmaplan. Små barn känner ofta till djuren på savannen i Afrika bättre än djuren här hemma i skogen ... Även vuxna har dålig artkunskap och det är lite skrämmande faktiskt, säger Anna Roos. För hur ska man kunna värna om naturen om man inte vet något om den?

Anna jobbar som biolog på Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm sen 1988 och undersöker framför allt uttrar och tumlare, tar prover på dem och analyserar dem för miljögifter. Annas första barnbok Sälliv vann WWF:s Pandapris. Och sen dess har hon vid sidan av jobbet gett ut en rad böcker. Sju barnböcker om djur och flera böcker också för vuxna. Men det är barn som hon allra helst skriver för.

– Det är en kliché, men alltså, barn är vår framtid. De är det viktigaste vi har. Det är (nästan) för sent att försöka få en vuxen att bli intresserad av djur och miljöfrågor. Och det är ju bland de viktigaste frågorna som finns! säger Anna. Dessutom är barn oftast så vetgiriga och intresserade över allt kring dem.

Bland sina barnböcker är den lilla deckarhistorien *Vem är pastejtjuven?* hennes egen favorit. Och inte bara hennes förresten. Den sålde slut i ett huj första gången den gavs ut och nu har den äntligen kommit ut igen i en omarbetad version.

– Att den är så populär tror jag beror på att det är en klassisk och riktigt pedagogisk bok, säger Anna. Den har en röd tråd, man undrar ju vem som är pastejtjuven, samtidigt som man lär känna olika djur.

Vem är pastejtjuven? är både en mysig deckarhistoria och en rolig faktabok för de allra

minsta barnen. Den är också något så ovanligt som en fotobok för barn. Alla djur i boken finns i Sverige,



faktiskt runt huvudpersonen Antons sommarställe i Småland.

– Djuren i boken är djur som barn faktiskt kan träffa på själva. Som snok, rådjur och uggla. Och på varje uppslag möter man via Anton ett nytt djur och får reda på hur det djuret låter och vad det äter.

Historien börjar när Anton möter en arg igelkott som blivit bestulen på sin frukost! I sin jakt på pastejtjuven möter Anton flera djur som inte alls äter leverpastej utan helt andra saker.

– Och höjdpunkten är nog att tordyveln tycker att leverpastej är äckligt, den äter ju bajs! skrattar Anna.

Och vem som är pastejtjuven? Det avslöjar vi inte här ...

TEXT: CECILIA SJÖDELIUS
FOTO: TUOMO KOLEHMAINEN



Som medlem i Naturskoleföreningen får du köpa Annas bok *"Vem är pastejtjuven?"* till rabatterat pris. Ange koden: NATURSKOLA och du får 15 % rabatt fram till 15 november 2016. Koden gäller även på Annas övriga titlar (Skogens konung, Utterliv och Landskapsdjur) i förlagets webbshop: www.votumforlag.se/bocker



Mat på hållbar väg

Världen står inför stora utmaningar. Befolkningen på vår planet ökar stadigt och klimatförändringarna är ett faktum som inte går att blunda för. År 2050 beräknas vi vara cirka 10 miljarder människor på jorden, tre miljarder fler än idag. Vi vet att dagens konsumtion och fördelning av jordens resurser är ohållbar. Vi vet också att jordens resurser räcker för alla människors väsentliga behov, bara vi utnyttjar dem förnuftigt.

Mat påverkar klimatet

Mat står för 25 procent av svenskars klimatpåverkan. Den här påverkan sker i alla delar av kedjan, från produktion tills dess att maten äts upp, eller rent av slängs. Maten är en stor bit i hållbarhetspusslet och berör oss alla både på ett ekologiskt och socialt plan, här och över hela jorden. Vi kan börja redan idag med att se över våra matvanor och börja äta mer planetvänligt. Det är både gott, sunt och inspirerande! De ekonomiska ramarna för konsumenten påverkas

inte nämnvärt; bra och hållbar mat är inte dyrare!

Ny handledning från WWF

WWFs nya material "Mat på hållbar väg" riktar sig till lärare och elever i åk F-9. Materialet består av en faktadel samt övningar. Övningarna berör mat på olika sätt, i alla delar av produktionskedjan från jord till bord och från hage till mage, både globalt och lokalt. I övningen "Butik på hållbar väg" får eleverna rapportera in sina resultat till WWF som sedan redovisar elevernas butiksundersökningar på hemsidan. Vi hoppas att materialet ska ge många nya insikter, kunskaper och framför allt inspiration till att äta bra och ta hand om vår planet. Besök www.wwf.se/matphv. Önskar du materialet i tryckt form kan vi skicka några ex, dock inte i någon större mängd.

GITTE JUTVIK, WWF
GERMUND SELLGREN, WWF
FOTO: GERMUND SELLGREN



Maten står för 25 procent av svenskars klimatpåverkan.

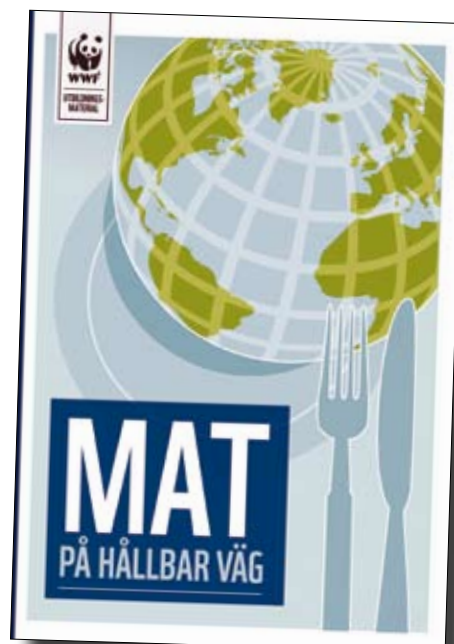


Idag överkonsumerar vi jordens resurser och lever globalt som om vi hade 1,5 jordklot.

För mer information:
germund.sellgren@wwf.se



I Mat på hållbar väg finns en film från Lamu i Kenya där man får följa två ungdomar som tillagar en fiskgryta. I matmaterialet finns en liknande uppgift för svenska ungdomar.





SweetArt

Under några år har vi arbetat med det vi har kallat för SweetArt på Naturskolan i Sölvesborg. Fenomenet är inte något nytt utan startade i Göteborg 2010. Det är en snällare form av det som av Streetart.

Ett motto är att inte störa eller förstöra, precis som allemansrätten förespråkar. Materialen som används ska därför vara naturliga och nedbrytbara. SweetArt får inte skada miljön eller skräpa ner, utan bara väcka uppmärksamhet och tankar. Ett sätt för den som skapar att låta kreativiteten flöda och få sin röst hörd och på så sätt få åskådaren att uppmärksamma och fundera över installationen.

Genom SweetArt kan man använda utomhusmiljön för att föra ut bild och konst i det offentliga rummet. En viktig del är att det man "ställer ut" ska vara lagligt, inte skapa konflikt och det ska försvinna av sig själv. I arbetet med SweetArt har vi använt oss av olika typer av naturmiljöer: skogen, ängen och stranden. Men även på

skolgården eller i staden finns möjligheterna att använda det naturliga rummet för den här typen av utställning. Ibland har vi bitt eleverna att arbeta efter ett tema t.ex. vänskap och samarbete, men likväl kan man låta det vara och bara skapa fritt. Ålder spelar ingen roll, det lika roligt och intressant om det är med vuxna eller med förskoleelever alla har vi olika saker och tankar vi vill lyfta och delge andra.

TEXT OCH FOTO: PIA NILSSON
NATURSKOLAN I SÖLVESBORG



Arbete med grundfärgerna i F-klass, skogsfynd i åk 2 och vänskapstema i åk 6.



VÄLKOMNA på fortbildning & Naturskoleföreningens årsmöte i Stockholm 2017!

V i Stockholmsregionens naturskolor, samt forskare och pedagoger från Naturhistoriska riksmuseet, bjuder under våren 2017 in till tre dagar med seminarier, workshops och guidningar. En av dagarna är specialdesignad bara för oss på Naturhistoriska, där vår egen profession berikas av forskare med specialkompetens. Se hela programmet i kommande nummer av Barret och på Naturskoleföreningens hemsida www.naturskola.se

Datum: 29 – 31/3 2017.

Boende: På natursköna "Bergendal", en certifierad, klimatpositiv anläggning belägen vid Edsvikens strand i Sollentuna strax utanför Stockholm www.bergendal.se

Anmälan: Senast 1/12. Anmälan görs via digital länk i Barret eller på Naturskoleföreningens hemsida.



Kostnad: 4600 kr + m, i denna summa ingår ALLT; mat, logi, seminarier, workshops & aktiviteter samt transport mellan hotellet och Naturhistoriska riksmuseet. Deltagande endast torsdagen; 900 kr + m, samt ett tillägg på 450 kr + m för deltagande även vid kvällens årsmötesmiddag på Bergendal. All betalning sker via faktura. Vid anmälan anger du önskemål om att få betala under 2016 eller 2017.

Frågor: Kontakta Anna Rådström, tel 070 7614800, anna.radstrom@stockholm.se

Läromedel

Att lära in matematik ute 2, 2012, bok av Molander, Bucht, Wejdmark, Lättman-Masch, 218 kr inkl moms.

Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in engelska ute, 2007, bok av Lotta Carlegård. 146 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Leka och lära matematik ute. Förskolan. 2007, Bok av Molander, Strandberg, Lättman-Masch, Wejdmark, Bucht, Kjellander. 192 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Play and learn mathematics outdoors. 2007, Bok av Molander, Strandberg, Lättman-Masch, Wejdmark, Bucht, Kjellander. 192 kr inkl moms. Engelsk översättning av boken ovan. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in ute året runt, 2007, bok av Lättman-Masch och Wejdmark, Nynäshamns Naturskola, 218 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära teknik ute, 2009, bok av Carina Brage. 176 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in svenska ute, 2010, bok av Lättman-Masch, Wejdmark, Wohlin, Persson, Grantz, Lindblad, Sang. 218 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in ute. Övningar i bakfickan. 2013, bok av Molander, Bucht, Lättman-Masch, Wejdmark 99 kr inkl moms.

Beställs på www.outdoorteaching.com

Leka och lära naturvetenskap och teknik ute. 2014. Bok av Lättman-Masch, Wejdmark, Jacobsson, Persson, Ekblad. 299 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in ute för hållbar utveckling, 2015, bok av Behrenfeldt, Brömster m.fl. 299 kr inkl moms.

Beställs på www.outdoorteaching.com

Learning in the outdoor classroom, 2015, antologi på engelska med aktiviteter från olika böcker i Att lära in ute-serien. 130 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Hantverk, estetik och slöjd, 2015, bok av Ingemar Nyman, 249 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Naturpedagogik, bok av Germund Sellgren, 415 kr exkl moms, www.gleerups.se

Utomhusdidaktik, bok av Lundegård, Wickman, Wohlin, Studentlitteratur

Naturkontakt, berättelser, bok av Ammi Wohlin, 60 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Välkommen in i naturen, musik-CD, omarbetad och nyinspelad 2012, Gerd Strandberg, www.naturogon.se

Med öppna ögon, musik-CD, Gerd Strandberg, www.naturogon.se

Matematikmusik, musik-CD, Gerd Strandberg, www.naturogon.se

Smådjur på land, häfte 30 kr, Falu Naturskola, naturskolan@falun.se

Bland vattenfisar och virvelbaggare i Vattenriket, 50 kr inkl moms + porto. Beställs genom sam.peterson@kristianstad.se

Upplev naturen med alla sinnen, både på svenska och engelska, häfte för er som arbetar med funktionshinder, 125 kr + porto, Vuxenhabiliteringen 018-611 6774

Vattenkort med vattendjur, 50 kr inkl moms, linda.elisabeth.vestman@vasteras.se

CD-skiva med vattendjur, bilder att fritt användas, 250 kr inkl moms, linda.elisabeth.vestman@vasteras.se